Bogár László: Embertelen emberek?

2023 november 04. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

Világháború van, most már két frontszakaszon is...

Világháború van, most már két frontszakaszon is, így talán nem meglep?, hogy nap mint nap találkozunk az „embertelen” jelz?vel. Mi több, azt is természetesnek találjuk, hogy az embertelen jelz?t többnyire emberekre vonatkoztatjuk. Embertelen emberek, kóstolgassuk kicsit ezt a szókapcsolatot, merthogy lehet-e egyáltalán egy ember embertelen? És vajon min?síthetünk-e bárkit embertelenek anélkül, hogy vettük volna a bátorságot ahhoz, hogy meghatározzuk, hogy mi az, hogy ember? Mert én az elmúlt ötvennégy feln?tt évem során nem találkoztam ilyen igazán komolyan vehet? kísérlettel. A lényeggel nem szembesül?, s?t a lényeget inkább tudatosan elleplezni igyekv? definíciós kísérletek persze voltak, vannak és nyilván lesznek is b?ven, de olyan szembesítés, amely abban segíthetne, hogy megfejtsük a rejtélyt, vagyis, hogy miként lehet az ember embertelen, az nem nagyon akad.

A most zajló világháború els? és második ukrán frontján (ez utóbbit a Közel-Keleten nyitotta meg minden háborúk ura, az a bizonyos világot irányító, „nem létez?” er?) szinte minden nap történik valami, amelyhez az embertelen jelz?t hozzáilleszthetjük, de e tetteket zavarba ejt? módon minden esetben emberek követik el. Akkor hogy is van ez? A kérdés mélyebb rétegeinek a megítéléséhez érdemes újra felidézni azt a vitát, amelyet Heller Ágnes váltott ki valamikor a kilencvenes évek közepén azzal a kijelentésével, miszerint a holokauszt kívül van a történelmen. Néhány héttel kés?bb mintegy erre válaszolva, Nádas Péter úgy érvelt, hogy éppen az a probléma, hogy a holokauszt kívül van a történelmen, és be kellene emelni oda. Ha jól értelmezzük ezt a folytatás nélküli vitát, az itt a kérdés, hogy lehet a kontextusában szemlélni az embertelenséget?

Ha erre az a válasz, hogy nem, nem lehet, s?t nem is szabad, akkor viszont ebb?l logikailag az következik, hogy az elkövet?k nem emberek, hiszen tettük kívül van az emberi történelmen. Ha ellenben az a válasz, hogy nemcsak lehet, de kell (vagy inkább kellene) is kontextusában szemlélni, akkor neki kell látni annak a, kínkeserves szellemi munkának, amely megpróbálja feltárni, hogy emberek miként követhetnek el olyan dolgokat, amelyekr?l els? érzelmi indulatunkban ugyan joggal vélhetjük azt, hogy „embertelen”, de ha egyszer emberek voltak az elkövet?k, akkor ez csak „emberi” lehet, Vagyis visszajutottunk ahhoz az alapkérdéshez, hogy mi is az ember?

Az az ember, aki a jelek szerint rutinszer?en képes „embertelenséget” elkövetni, vagyis olyan dolgokat tenni, amelyek tökéletesen szemben állnak az ember legmélyebb lényegével. Mert az ember alapvet?en jó. Valóban? Akkor vajon hogyan lehetséges az, hogy a Közel-Kelet népei évezredek óta vallják az emberre vonatkozó ételméleti szemléletükben azt, amit a „szemet szemért, fogat fogért” logika ír le. És vajon miként vélekedjünk a magyar népmesék leggyakoribb fordulatáról, miszerint „jó tett helyébe jót várj”. Míg az els? „üzenet” a bosszú létszemléleti talapzatára épül, és eleve abból indul ki, hogy az ember minden rosszra (vagyis minden „embertelenségre”) képes, a második közvetlenül nem értelmezi a „rossz” ontológiai lényegét, hanem csak szelíden arra int, hogy ember vagy, tehát ha tudod, akkor érezd és tedd a jót. Az els?b?l logikusan következik a rossz elmélyülése, hisz ez a totális lét-háború („negatív végösszeg? emberi játszma”), amelyben egyre inkább eluralkodik az a végzetes lét-felszámoló szemlélet, hogy ha én többet tudok ártani a másiknak, mint ? nekem, akkor én azt nyereségként értelmezhetem, holott nyilvánvaló, hogy mindketten vesztesek vagyunk. A másodikból viszont talán nem túlzás a „jó” elmélyülését kiolvasni, hisz, ha képes vagyok nem „másokra várni”, másoktól függ?vé tenni azt, hogy teszem-e a „jót”, hanem legbels? valóm természetes megjelenítéseként cselekszem azt, ez talán lét-megszelídít? varázsigeként csillapíthatja le az egész emberi létet „embertelenné” tev? lelki láncreakciókat.

Ontológiailag értelemben az ember a Teremtés teljes spektrumát magában hordja, a pokoltól a mennyországig mindent. És van egy ennél is rosszabb hírünk, és ez az, hogy ez kivétel nélkül minden emberre igaz, és ez felette kényes helyzetbe hozza azokat, akik a mindenkori uralkodó globális véleményhatalom által diktált „címkék” alapján osztogatják szelektív önkényességgel az embertelen jelz?t emberekre.

Számos jel utal arra, hogy Fukuyamának igaza volt, valóban közeledik a „történelem vége”, csak nem egészen úgy, ahogy ? képzelte, hanem inkább éppen ellentétes módon. ? ugyanis azt jövendölte, hogy a liberális demokrácia és szabad piacgazdaság kombinációja elhozza az örök béke és jólét korszakát. Samuel Huntington, aki a Yale Egyetemen tanára volt Fukuyamának hirtelen felindulásában megírta a Civilizációk összecsapása cím? könyvét, amelyben ennek éppen az ellenkez?jét jövendölte. Azt, hogy mivel a liberális demokrácia és a szabad piacgazdaság nem más, mint a modern nyugat globális uralmi csoportjainak világdiktatúrája szép szavakba öltöztetve, ezért olyan világméret? lázadások egész sorára számíthatunk, amelyek nyilvánvalóvá teszik, hogy a modern Nyugat végzetes tettet követett el a világ „összenyitásával”. Vagyis azzal, hogy a saját létszemléletére

épül?, a rajta kívüli világ kifosztását lehet?vé tev? létberendezkedését, mint az emberiség egyetlen egyetemes létállapotát értelmezi.

Ez a most elmélyülni kezd? harmadik világháború, az eddig megnyitott két frontjának minden szörny? „embertelenségével” szelíd bevezet? csupán ebbe a „szép új” világba.

Bogár László

A szerz? közgazdász

www.magyarhirlap.hu

Ajánló